

Vlaanderen en Nederland vormen
anno 2017 geen lotsgemeenschap.
Of ze ooit eenzelfde lotsbestemming
kunnen hebben, weet ik niet.
Wat ze wel duidelijk vormen,
is een belangengemeenschap

“ TWIST MET ONS, TWIST MET ONS, TWIST NIET MET MATE ”

(Martinus Nijhoff)

Bij de zestigste jaargang van *Ons Erfdeel*

“Taal is niet politiek.” Dat zei een lid van de Eerste Kamer niet lang geleden tegen me in Den Haag. Ze vergiste zich. Taal is altijd politiek, omdat talen in machtsverhoudingen tegenover elkaar staan, en je die verhoudingen moet regelen. Daar weten Vlamingen iets van. Zij vinden dat taal meer is dan een instrument van communicatie.

In die taal van ons gaan we met elkaar het gesprek aan, drukken we de wereld uit. “De natie is een voortdurend gesprek”, zei historicus E.H. Kossmann ooit. Het is met de Lage Landen niet anders. Zolang we spreken, leren we elkaar beter kennen, onze wensen en verlangens beter op elkaar afstemmen, onze verschillen uitspreken.

Het laatste deel van de prestigieuze *Geschiedenis van de Nederlandse Literatuur* verscheen in december 2016. In tien jaar tijd verschenen zeven delen, negen boeken. In 1997 werd het plan opgevat. De Taalunie maakte het mogelijk. We blijven in dit nummer lang stilstaan bij dat grote project, waarschijnlijk het laatste in zijn soort dat in druk verschijnt.

Het toeval heeft gewild dat het laatste boek in de reeks gewijd is aan de Zuidelijke Nederlanden in de achttiende eeuw. In 2013 was het boek over de Republiek in de achttiende eeuw al verschenen. Het concept van een geïntegreerde literatuurgeschiedenis is dus juist voor de beschrijving van deze eeuw doorbroken. In die eeuw en al in de zeventiende ontwikkelde zich namelijk in Noord en Zuid traag maar zeker een nationaal bewustzijn. Ze werden elkaars buitenland.

Beschouw deze barst in het project – “*There is a crack in everything / That’s how the light gets in*” (Leonard Cohen) – als een metafoor voor de positie van Vlaanderen en Nederland vandaag.

Zestig jaar geleden richtte de Vlaming Jozef Deleu, die toen twintig was, dit blad op. Vanaf nummer twee, dat in december 1957 is verschenen, waren Nederlanders betrokken bij de redactie. In de loop van de jaren zestig ging het blad zich richten op het hele taalgebied, Vlaanderen en Nederland, maar ook op de “warme delen” van het Nederlandse Koninkrijk. Er is in zes decennia veel veranderd, maar die aandacht voor de Lage Landen is gebleven. Over dat deltagebied aan de Noordzee, een strategisch gelegen hub tussen Noord- en Zuid-Europa, wil *Ons Erfdeel* blijven informeren, opiniëren en reflecteren.

Vlaanderen en Nederland vormen anno 2017 geen lotsgemeenschap. Of ze ooit eenzelfde lotsbestemming kunnen hebben, weet ik niet. Wat ze wel duidelijk vormen, is een belangengemeenschap. Alleen al daarom is samenwerking belangrijk waar het kan, waar het nuttig en nodig is. Vlaanderen en Nederland zijn elkaars dichtste buitenland omdat ze dezelfde taal spreken, een gedeelde geschiedenis hebben van aantrekking en afstoting, en meer verstrengeld zijn dan ze wel denken.

Ook al kijken Vlamingen niet meer op naar Nederland, ze hebben er belang bij te blijven kijken. Omgekeerd schreef publicist Paul Scheffer in het opiniestuk ‘Europa begint bij de burens’ (2016) zeker te weten “dat ik Vlaanderen nodig heb om na te denken over de onderwerpen die me bezighouden, of het nu gaat over de grenzen binnen Europa, of het wel en wee van de multiculturele samenleving of de betekenis van literatuur voor het collectieve geheugen”.

Het is een voldoende reden om in deze jaargang een “Staat van de Unie” op te maken in belangrijke gebieden van de Vlaams-Nederlandse samenwerking. Samen met het Vlaams-Nederlands Huis deBuren organiseren we vier gesprekken waarvan u hier de neerslag zult vinden. U leest alles over het Nederlands in de wereld in dit nummer. Dat we die taal belangrijk vinden, ook buiten ons taalgebied, zal u niet verwonderen. Het gesprek hierover vond plaats bij deBuren in Brussel op 10 november 2016.

Over het kranten- en weekbladenlandschap in Noord en Zuid willen we het hebben op 8 februari in het Vlaams Cultuurhuis de Brakke Grond in Amsterdam en over boeken in de Nottebohmzaal van de Erfgoedbibliotheek in Antwerpen op 31 mei. Het gedrukte en digitale woord, de kwaliteitsvolle journalistiek gaan ons als bladmakers ter harte. In september buigen we ons dan over de Oude Meesters die we gemeenschappelijk hebben. Als de Lage Landen voor iets bekend zijn in de wereld, dan wel voor hun sterke picturale traditie.

Tot slot ben ik blij Tomas Vanheste (1968) te kunnen voorstellen als de nieuwe Nederlandse adjunct-hoofdredacteur van alle publicaties van Ons Erfdeel vzw en dus ook van dit blad. Hij volgt Frits Niessen op, die eind 2016 afscheid nam. Tomas Vanheste studeerde een combinatie van toegepaste wiskunde en wijsbegeerte en promoveerde bij de vakgroep wetenschapsgeschiedenis aan de Universiteit Twente. Hij werkte als redacteur bij De Bezige Bij, als onderzoeker bij de gemeente Utrecht en als journalist bij *Vrij Nederland*. Hij is nu journalist bij *De Correspondent*, waar hij over Europa schrijft.

Samen met hem maakt de redactie van *Ons Erfdeel* zich sterk u een zestigste jaargang aan te bieden die te denken geeft. In een nieuwe vormgeving, op papier en voor het eerst ook volledig digitaal te lezen. Maar vooral met diepgang, nuancering en kritische zin. En laat ons dan twisten met elkaar.

LUC DEVOLDERE

Hoofdredacteur

P.S.: Met het vertrek van Frits Niessen verhuist ook de Nederlandse Stichting Ons Erfdeel.

U vindt die nu in Den Haag, Smidswater 27, 2514 BW. Telefoonnummer: 070 820 91 15.